

אינין למללא, דקאמר לא יוכל איש לדבר. ולא
 תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע, מאי
 טעמא אלין. אלא בגין דתרין מנהון, ואינין עיינין
 ואודנין, לא קיימין ברשותיה דבר נש, ופומא איהו
 ברשותיה. וכל (פה) אלין תלת לא יכלין לאשלמא
 כלא, ולאדבקא כלא.

אמר רבי חייא, הכי הוא, דדבורא דבר נש לא
 יביל למללא, ועיינין למחמי, ואודנין
 למשמע, ואין כל חדש תחת השמש. ותא חזי, אפילו
 ברין וקסטורין, דעבד קדשא ברוך הוא תחת
 השמש, לא יכלין למללא כל מלון דעלמא, ועינא
 לא יביל (דף קצה ע"ב) למשלט ולמחמי, ואודנא למשמע.
 ובגין כך שלמה דהוה ידע כל מלה, הוה אומר דא.

לשון הקודש

אמר רבי חייא, כך זה, שדבור של אדם
 לא יכול לדבר, והעינים לראות והאזנים
 לשמע, ואין כל חדש תחת השמש. ובא
 ראה, אפלו בריות ורוחות שעשה
 הקדוש ברוך הוא תחת השמש לא
 יכולים לדבר כל דברי העולם, והעין לא
 יכולה לשלט ולראות והאזן לשמע.
 ומשום כך שלמה שהיה יודע כל דבר
 היה אומר את זה.

לראות ולא תמלא און משמוע. כל
 הדברים יגעים, וכי כל הדברים יגעים
 הם לדבור שאמר לא יוכל איש לדבר?
 ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און
 משמע, מה הפעם אלו? אלא משום
 ששנים מהם, והם העינים והאזנים, לא
 עומדים ברשותו של האדם, והפה הוא
 ברשותו, וכל ומהו שלשת הללו לא
 יכולים להשלים את הכל ולהשיג את
 הכל.

וְתָא חַוִּי, כָּל עוֹבְדֵי דְעֵלְמָא, בְּכַמְּה קַסְטְרִין תְּלִיין,
 וְכָל בְּנֵי עֵלְמָא לָא יָדְעִין, וְלֹא מְשַׁנְיָחִין עַל
 מַה קְוִימֵי בְּעֵלְמָא, וְאִפִּילוּ שְׁלֵמָה מְלַכָּא, דְּהוּה חַפִּים
 מִכָּל בְּנֵי עֵלְמָא, לָא יָכִיל לְקוּימָא בְּהוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ גַּם
 אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא
 הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגו'. תָּא חַוִּי,
 זַכָּאִין אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵי תָא וְיָדְעֵי לְאִסְתַּכְּלָא
 בְּרוּחָא (ס"א בְּרִיא) דְּחֻכְמָתָא.

אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ, כָּל עוֹבְדֵי דְעֵבֵד
 קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּעֵלְמָא, בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא,
 אִית דְּרָגָא מְמַנָּא עַל הַהוּא עוֹבְדָא בְּעֵלְמָא, הֵן לְטַב
 הֵן לְבִישׁ. מְנַחֵן דְּרָגִין לִימִינָא, וּמְנַחֵן דְּרָגִין
 לְשִׁמְאָלָא. אֲזִיל בַּר נֶשׁ לִימִינָא, הַהוּא עוֹבְדָא דְעֵבֵד,

לשון הקודש

עֲשָׂה הָאֱלֹהִים וְגו'. בֹּא רְאֵה, אֲשֶׁרִי
 אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה וַיִּוֹדְעִים
 לְהִסְתַּכְּלָא בְּרוּחַ (בְּסוּדוֹ) שֶׁל הַחֻכְמָה.

אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ – בְּכָל
 הַמַּעֲשִׂים שֶׁעָשָׂה הַקִּדוּשׁ בְּרוּחַ הוּא
 בְּעוֹלָם, בְּכָל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה יֵשׁ דְּרָגָה
 מְמַנָּה עַל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לְטוֹב
 וְהֵן לְרַע. מֵהֶם דְּרָגוֹת לְמִין, וּמֵהֶם דְּרָגוֹת

זְכָא וְרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם תְּלוּיִים
 בְּכַמְּה רוּחוֹת, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים
 וְלֹא מְשַׁנְיָחִים עַל מַה עוֹמְדִים בְּעוֹלָם,
 וְאִפִּילוּ שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ, שֶׁהִיָּה חֻכֵּם מִכָּל
 בְּנֵי הָעוֹלָם, לֹא יָכִיל לְעַמֵּד בְּהֶם.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה
 בְּעֵתוֹ גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלֵי
 אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר

הָהוּא דְרָגָא מְמַנָּא (ס"א דימינא) לְהַהוּא סְטָרָא, עֶבֶד לִיה
 סִינְעָא, וְכַמְּה אֵינוּן דְּמִסִּיעֵי לִיה. אֲזַל בַּר נָשׁ
 לְשִׁמְאֵלָא, וְעֶבֶד עוֹבְדוּי, הָהוּא עוֹבְדָא דְעֶבֶד, מְמַנָּא
 (ס"א דְרָגָא דְשִׁמְאֵלָא) אִיהוּ לְהַהוּא סְטָרָא, וְקָא מְקַטְרַג לִיה,
 וְאוֹבִיל לִיה לְהַהוּא סְטָרָא, וְאַסְטֵי לִיה.

וּבְגִין כֵּן, הָהוּא עוֹבְדָא דְעֶבֶד בַּר נָשׁ כְּדָקָא חֲזִי,
 הָהוּא מְמַנָּא דְסֵטֶר יְמִינָא קָא מְסִיעֵי לִיה.
 וְדָא הוּא בְעֵתוֹ, יָפָה בְעֵתוֹ, דְהַהוּא עוֹבְדָא מִתְקַשְׂרָא
 בְעֵתוֹ, כְּדָקָא חֲזִי לִיה.

גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם. כָּל עֲלָמָא, וְכָל עוֹבְדוּי
 דְעֲלָמָא, לָאו אֵינוּן אֶלָּא בְרַעוּתָא דְלִבָּא, כִּד
 סְלִיק בְרַעוּתָא (דְלִבָּא, וְכִד סְלִיק בְרַעוּתָא) דְבַר נָשׁ. וְכַאֲיִן אֲנוּן
 צְדִיקָא דְאַמְשִׁיכוּ עוֹבְדִין טָבִין, לְאוּטְבָא לֹון וְלְכָל
 עֲלָמָא, וְאֵינוּן יַדְעִין לְאַתְדַּבְּקָא בְעֵת שְׁלוֹם. וּבְחִילָא

לשון הקודש

וּמִשׁוּם כֵּן, אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שְׂאָדָם עוֹשֶׂה
 כְּרָאוּי, אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה שֶׁל צַד הַיְמִין מְסִיעֵ
 לוֹ. וְזֶה הוּא בְעֵתוֹ, יָפָה בְעֵתוֹ, שְׂאוֹתוֹ
 הַמַּעֲשֶׂה מִתְקַשֵּׁר בְעֵתוֹ כְּרָאוּי לוֹ.
 גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם – כָּל הָעוֹלָם
 וְכָל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם אֵינָם אֶלָּא בְרַצוֹן הַלֵּב,
 כְּשֶׁעוֹלָה בְרַצוֹן וְהַלֵּב, וְכְשֶׁעוֹלָה בְרַצוֹן
 הָאָדָם. אֲשֶׁרֵי הַצְדִּיקִים שְׂמוֹשְׁכִים

לְשִׁמְאֵל. הוֹלֵךְ הָאָדָם לְיְמִין, אוֹתוֹ
 הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה, אוֹתָהּ הַדְרָגָה הַמְּמַנָּה
 וְשֶׁל יְמִין לְצַד הָהוּא וְעוֹשֶׂה לוֹ סִינְעָא, וְכַמְּה
 הֵם שְׂמִסִּיעִים לוֹ. הוֹלֵךְ אָדָם לְשִׁמְאֵל
 וְעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו, אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה,
 הוּא וְדְרָגַת הַשִּׁמְאֵל הַמְּמַנָּה לְצַד הָהוּא,
 וּמְקַטְרַג לוֹ וּמוֹבִיל אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד
 וּמְסַטֵּה אוֹתוֹ.

דְּצַדְקָה דְּעַבְדִּין לְתַתָּא, אֵינּוּן מְשַׁכִּין לְתַהוּא דְרַגְנָא
דְּאֶקְרִי כָּל, לְאַנְהָרָא בְּעַתּוּ.

וְוִי לֹוּן לְחַיִּיבֵי דְלָא יָדְעִין עֵת דְּתַהוּא עוֹבְדָא, וְלָא
מְשַׁגְיָחִין לְמַעַבְד עוֹבְדֵיהוֹן בְּעֵלְמָא עַל תְּקוּנָא
דְּאַצְטְרִיךְ לִיהַ לְעֵלְמָא. וְלֹא־תִקְנָא עוֹבְדָא בְּתַהוּא
דְרַגְנָא דְאַתְחִוִי לִיהַ. מְאִי טַעְמָא, בְּנִין דְלָא יָדְעִין.

וְעַל דָּא אֲתִיְהִיב כָּלָא בְרַעוּתְהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא.
דְּכַתִּיב, מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמְצֵא הָאָדָם אֶת
הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשִׁי וְעַד סוֹף. וּבְנִין
כְּדֵי אֵינּוּן עוֹבְדִין לָא אֲתַעְבְּדוּ לְאַתְקְנָא בְּדְרַגְיָהוּ
כְּדַקְחִוִי, דִּיתְפְּלִיל עוֹבְדָא דָּא בְּדְרַגְנָא דָּא, דְלֹא
כְּתוּנָא אֶלָּא כְּפּוּם רַעוּתָא דְּבַר נֶשֶׁא.

מַה כְּתִיב בְּתַרִּיהַ יָדְעַתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי אִם

לשון הקודש

יודעים.

וְעַל כֵּן נִתְּנָן הַכֹּל בְּרַצוֹנָם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם,
שֶׁכְּתוּב מִבְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמְצֵא הָאָדָם אֶת
הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֵאשִׁי וְעַד
סוֹף. וּמִשּׁוּם כֵּךְ שְׂאוּתָם הַמַּעֲשִׂים לֹא
נַעֲשׂוּ לְתַקּוּן בְּדְרַגְתָּם כְּרַאוּי שִׁיפְלִל
הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה בְּדְרַגְתָּהּ הַזֹּאת שְׁלֹא כְּתַקּוּן,
אֶלָּא כְּפִי רַצוֹן הָאָדָם.

מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? יָדְעַתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם
כִּי אִם לְשִׁמוּחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יָדְעַתִּי

מַעֲשִׂים טוֹבִים לְהִיטִיב לָהֶם וּלְכָל
הָעוֹלָם, וְהֵם יוֹדְעִים לְהַתְדַבֵּק בְּעַת
שְׁלוֹם, וּבְכַח הַצְּדָקָה שְׁעוֹשִׂים לְמַטָּה הֵם
מוֹשְׁכִים אוֹתָהּ הַדְּרַגָּה שְׁנִקְרֵאת כָּל,
לְהַאִיר בְּעַתּוּ.

אִזִּי לְרַשְׁעִים שְׂאִין יוֹדְעִים הָעַת שֶׁל
אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְלֹא מְשַׁגְיָחִים לַעֲשׂוֹת
מַעֲשִׂיהֶם בְּעוֹלָם עַל הַתְּקוּן שְׁצָרִיךְ
לְעוֹלָם וּלְתַקּוּן הַמַּעֲשֶׂה בְּאוֹתָהּ הַדְּרַגָּה
שְׂרַאוּיָהּ לוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁלֹא

לְשִׁמוּחַ וּלְעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יִדְעֵתִי כִּי אֵין טוֹב בָּם,
בְּאֵינוֹן עוֹבְדִין, דְּלֹא אֶתְעִבִּידוּ בְּדָקָא יָאוּת. כִּי אִם
לְשִׁמוּחַ, בְּכָל מַה דִּי יֵיתִי עֲלוּי, וּלְמִיחָב הוֹדָאָה
לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּלְעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו, דְּהָא אֵי
הָהוּא עוֹבְדָא גָרִים לִיה בִּישָׂא, בְּגִין תְּהוּא דְרַגְא דְקָא
מִמְנָא עֲלוּי, אֵית לִיה לְמַחְדֵי בֵיתָה, וּלְאוֹדָאָה עֲלִיהָ.
דְּאִיהוּ גָרִים לִיה לְנַפְשִׂיהָ, וְאִיהוּ אָזִיל בְּלֹא יְדִיעָא,
בְּצִיפְרָא דָא בְּגוֹ קוֹסְטִירָא.

וְכָל דָּא מְנַלְן, דְּכִתְיב, (קהלת ט) כִּי גַם לֹא יָדַע הָאָדָם
אֶת עֵתוֹ, בְּדַגִּים שְׂנֵאֲחֻזִים בְּמַצוּדָה רָעָה
וּבְצַפְרִים הֶאֱחֻזוֹת בְּפֶה כְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּגִי הָאָדָם לְעֵת
רָעָה כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם פְּתָאוּם. כִּי גַם לֹא יָדַע הָאָדָם
אֶת עֵתוֹ. מָאי עֵתוֹ, עֵתוֹ דְּתְהוּא עוֹבְדָא דְקָא עָבִיד.
בְּמַה דְּאֵתְ אָמַר, אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעֵתוֹ, וּבְגִין כִּד
אֵינוֹן בְּצַפְרִים הֶאֱחֻזוֹת בְּפֶתָה. וּבְגִין כִּד וּכְאֵין אֵינוֹן

לשון הקודש

בתוך מלפכת.

וְכָל זֶה מְנַיֵן לְגוֹ? שְׂכָתוֹב (שם ט) כִּי גַם לֹא
יָדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ בְּדַגִּים שְׂנֵאֲחֻזִים
בְּמַצוּדָה רָעָה וּבְצַפְרִים הֶאֱחֻזוֹת בְּפֶה
כְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּגִי הָאָדָם לְעֵת רָעָה
כְּשֶׁתְּפוּל עֲלֵיהֶם פְּתָאוּם. כִּי גַם לֹא יָדַע
הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, מַה זֶה עֵתוֹ? עֵתוֹ שֶׁל
אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שְׁעוֹשָׂה, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר אֶת

כִּי אֵין טוֹב בָּם, בְּאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁלֹּא
נַעֲשׂוּ כְּרָאוּי. כִּי אִם לְשִׁמוּחַ, בְּכָל מַה
שִׁיבֵא עֲלוּי וּלְתַת הוֹדָאָה
לְקוֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו.
שְׁחֲרִי אִם אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה גוֹרֵם לוֹ רַע,
מִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׂמַמְנָה עֲלוּי, יֵשׁ לוֹ
לְשִׁמּוּחַ בּוֹ וּלְהוֹדוֹת עֲלוּי, שֶׁהוּא גָרִם
לְעַצְמוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּלִי יְדִיעָה כְּצַפּוֹר הוֹזֵר

דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא, וַיִּדְעֵי אוֹרְחוֹי וּשְׁבִילוֹי
 דְּאוֹרֵייתָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה, לְמִיתָךְ בָּהּ בְּאַרְחַ קְשׁוּמַּי.
 וְהָא חָזִי, לְעוֹלָם אַל יִפְתַּח בַּר נֶשׁ פּוּמִיָּה לְבִישׁ,
 דְּאִיהוּ לָא יָדַע מָאן נָטִיל הֵהוּא מְלָה. וְכַד
 לָא יָדַע בַּר נֶשׁ אֶתְכֶשֶׁל בָּהּ. וַצְּדִיקָא כַּד פְּתַחֵי
 פּוּמִיָּהוּ בְּלַחוּ שְׁלָם.

תָּא חָזִי, יוֹסֵף כַּד שָׂרָא לְמִלְלָא לְפָרְעָה. מַה כְּתִיב,
 אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲהָ. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, הָא אֶתְמַר. דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עַל שְׁלָמָא
 דְּמִלְכוּתָא, כְּמַה דְּאֵת אָמַר, (שמות ו) וַיִּצְוֶם אֵל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאֵל פְּרַעֲהָ מִלֶּךְ מִצְרַיִם (דף קצו ע"א) וְאוֹקְמוּתָּ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פְּרַעֲהָ בְּעָא לְנִסְאָה לִיָּה לְיוֹסֵף,
 וְאַחֲלַף לִיָּה חֵלְמָא. וַיּוֹסֵף בְּגִין דְּהָוָה יָדַע

לשון הקודש

כָּלֵם שְׁלוֹם.

בַּא רְאָה, כְּשִׁיּוֹסֵף הִתְחִיל לְדַבֵּר עִם
 פְּרַעֲהָ, מַה כְּתוּב? אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת
 שְׁלוֹם פְּרַעֲהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הִנֵּה
 נִתְבְּאָר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל
 שְׁלוֹם הַמְּלָכוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּצְוֶם אֵל
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵל פְּרַעֲהָ מִלֶּךְ מִצְרַיִם,
 וּבְאַרוּחָו.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פְּרַעֲהָ רָצָה לְנִסּוֹת אֶת

הַכּל עֲשָׂה יָפֶה בְּעֵתוֹ. וּמִשׁוּם כֶּךָ הֵם
 כְּצִפְרִים הַאֲחֻזוֹת בְּפֶתַח. וּמִשׁוּם כֶּךָ אֲשֶׁרִי
 אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה וַיּוֹדְעִים דְּרַבִּי
 וּשְׁבִילֵי הַתּוֹרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְלַבֵּת
 בָּהּ בְּדֶרֶךְ הָאֲמִתּוֹ.

וְכַא רְאָה, לְעוֹלָם אַל יִפְתַּח אָדָם אֶת
 פִּי לְרָעָה, שֶׁהוּא לָא יוֹדַע מִי נוֹמַל אוֹתוֹ
 הַדְּבָר, וּכְשִׁלָּא יוֹדַע אָדָם, נִכְשָׁל בָּהּ.
 וּכְאֲשֶׁר הַצְּדִיקִים פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם,

בְּרִגְיִן, אֶסְתַּבֵּל בְּכָל מַלְאָה וּמַלְאָה. וְאָמַר, כִּדְּ חַמִּיתָא,
כָּל מַלְאָה וּמַלְאָה כְּדַקָּא חַזִּי.

הָדָא הוּא דְכִתְיִב וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהָ אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי
הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֵת כָּל זֹאת אֵין נִבּוֹן
וְחָכָם כְּמוֹךָ. אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים, אַחֲרֵי הָיִית בְּתַהֲיָא
שִׁעְתָּא דְחַלְמִית חֲלָמָא, תַּמָּן הָיִית שְׂכִיתָ. וּבְגִין כִּדְ
אָמַר (ס"א אָמַת אֵת כָּל זֹאת יַדְעָתָ, וְאִידָּ יַדְעָתָ פְּשָׁרִיהָ) אֵת כָּל זֹאת
יַדְעָתָ חֲלָמָא הֵיךְ הָוָה, וַיַּדְעָתָ פְּשָׁרִיהָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵי הָכִי יוֹסֵף אָמַר כֵּלָא, חֲלָמָא
וּפְשָׁרָא. כִּדְנִיָּאל דְאָמַר חֲלָמָא וּפְשָׁרִיהָ. אָמַר
לִיהָ, לָאו הָאֵי כֵתָאֵי (ז"ח ל"ג דְבַתָּא). יוֹסֵף אֶסְתַּבֵּל מִגּוֹ
מְלוּלָא דְפְרַעֲהָ דְחָוָה אָמַר בְּדְרִגְיִן יַדְיעָן, וְחָמָא לִיהָ
דְקָא טָעָה, וְאָמַר לִיהָ לָאו הָכִי, אֶלָּא הָכִי הוּא. בְּגִין
בְּדְרִגְיִן כְּסִדְרָן אַתִּינָן. אֲבָל דְנִיָּאל לָא אֶסְתַּבֵּל מִגּוֹ

לשון הקודש

ומשום כִּדְ אָמַר וְאָמַת אֵת כָּל זֹאת יַדְעָתָ, וְאִידָּ
יַדְעָתָ פְּתָרוֹנוֹ אֵת כָּל זֹאת, יַדְעָתָ אֵת
הַחֲלוֹם אִידָּ הָיָה וַיַּדְעָתָ פְּתָרוֹנוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כִּדְ, יוֹסֵף אָמַר
הַכֵּל, הַחֲלוֹם וּפְתָרוֹנוֹ, כְּמוֹ דְנִיָּאל שִׁאָמַר
אֵת הַחֲלוֹם וְאֵת פְּתָרוֹנוֹ אָמַר לוֹ, לָא זָה
כְּמוֹ זָה. וְשִׁחְרִין יוֹסֵף הַסְתַּבֵּל מִתּוֹךְ דְבִפּוּרוֹ
שֶׁל פְּרַעֲהָ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר בְּדְרִגּוֹת יַדְעוּתָ,
וְרָאָה אוֹתוֹ שִׁטְעָה, וְאָמַר לוֹ לָא כִּדְ,

יוֹסֵף, וְהַחֲלִיף לוֹ אֵת הַחֲלוֹם, וּמִשּׁוֹם
שִׁיּוֹסֵף יַדְעַת אֵת הַדְרִגּוֹת, הַסְתַּבֵּל בְּכָל
דְבָר וְדָבָר וְאָמַר כִּדְ רָאִיתָ, כָּל דְבָר
וְדָבָר כְּרָאוּי לוֹ.

זָהוּ שְׂכֵתוֹב: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהָ אֶל יוֹסֵף
אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֵת כָּל זֹאת
אֵין נִבּוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ. אַחֲרֵי הוֹדִיעַ
אֱלֹהִים, אַחֲרֵי הָיִית בְּשִׁעְתָּה הָיָה
שְׂחַלְמִיתֵי אֵת הַחֲלוֹם, שֵׁם הָיִיתָ מְצוּי.